

Pleegzorg

DE DESKUNDIGEN

Janette Reukers is landelijk voorlichter van Pleegzorg Nederland.

Ina Hovenkamp is adviseur Entree-team Lindenhout in Arnhem. Zij screent aspirant-pleegouders.

Kinderen opvangen die tijdelijk niet thuis kunnen wonen, geeft veel voldoening. Maar het kan ook meer impact hebben dan je denkt. Wat komt er allemaal kijken bij pleegzorg?

6 VRAGEN AAN JANETTE REUKERS (55), LANDELIJK VOORLICHTER PLEEGZORG NEDERLAND.

Waarom besluiten mensen om pleegouder te worden?

“Vaak is er al sprake van een maatschappelijke betrokkenheid door het werk dat mensen doen. Ze willen dan graag iets extra's voor een ander betekenen. Of ze willen een gezin vormen of hun gezin uitbreiden. In dat laatste geval benadrukken wij wel altijd dat pleegkinderen geen vervanging zijn van eigen kinderen.”

Waarom niet?

“Omdat pleegouderschap in beginsel tijdelijk is en de ouders van het pleegkind

tijd bij een gezin wordt geplaatst, houden we zo veel mogelijk de adoptierichtlijnen aan qua leeftijd. Dat betekent dat er maximaal veertig jaar leeftijdsverschil tussen de pleegouders en het kind mag zitten.”

Hoe lang duurt het voordat je pleegouder bent?

“Het voortraject duurt tussen de zes en negen maanden. In die tijd word je voorbereid door middel van informatie-avonden waarbij ervaren pleegouders hun verhaal doen. Zo krijg je inzicht in wat pleegouderschap inhoudt. Het is belangrijk om de informatie te laten bezinken voor je aan het voorbereidingsprogramma begint. Dat bestaat uit een aantal groepsbijeenkomsten en individuele gesprekken. Het zou eventueel ook sneller kunnen, maar de ervaring leert dat de meeste mensen tussen de zes en negen maanden nodig hebben.”

Wat wordt vaak onderschat als men aan het pleegouderschap begint?

“Dat er een intensieve samenwerking is met de ouders van het pleegkind én de professionals. Ook wordt de eigen leefsituatie al snel als stabiel gezien, terwijl dat soms niet zo blijkt te zijn. Dat merk je pas als het pleegkind daadwerkelijk in het gezin is. Een pleegkind heeft meestal al veel meegemaakt voordat het bij pleegouders komt wonen. Dat heeft invloed op de houding en het gedrag van een kind. Een pleegkind kan door de omstandigheden bijvoorbeeld heel druk of juist in zichzelf gekeerd zijn. Een pleegouder heeft geen natuurlijke band met een pleegkind. Dat maakt dat sommige dingen minder vanzelfsprekend zijn en anders voelen dan met eigen kinderen.”

Word je als pleegouder financieel ondersteund?

“Ja, er is een onkostenvergoeding afhankelijk van de leeftijd van het kind. Die varieert van € 543 tot € 667 per maand.”

‘PLEEGKINDEREN ZIJN GEEN VERVANGING VAN EIGEN KINDEREN’

ook een rol spelen. Soms niet meer als opvoeders, maar in het belang van het kind wordt wel een band onderhouden. Ook als een kortdurend verblijf omgezet wordt naar langdurig of permanent, wat bij twee derde van de pleegkinderen het geval is. Adoptie komt zelden voor. Het gezag ligt doorgaans óf bij de ouders óf bij een instelling/voogd van jeugd bescherming. Pleegkinderen zijn in dat opzicht dus nooit een vervanging van eigen kinderen.”

Kan iedereen pleegouder worden?

“Ja, mits je minimaal 21 bent. Er is geen maximum leeftijd. Alle leefsituaties zijn mogelijk (alleenstaand of samenwonend, hetero- of homoseksueel), mits stabiel. Als iemand net zijn partner heeft verloren of ontslagen is, raden wij aan minimaal een jaar te wachten met aanmelden. De komst van een pleegkind kan namelijk ingrijpend zijn. Als een jong kindje langere

‘Het geeft zo veel voldoening om even een veilige haven te kunnen zijn’

Magdalene

(62, communicatiemanager) doet aan crisisopvang en is momenteel pleegmoeder van een meisje (14):

“Toen ik een klein meisje van drie als pleegkind had, las ik haar elke avond voor. Na een paar dagen vond ik haar boekje in de mand bij een van mijn honden. Ze had een dekontje over hem heen gelegd. Zoals ik haar vertoetelde, vertoetelde zij de hond. Dat was zo mooi om te zien. Drie jaar geleden viel mijn oog op een oproep waarin om pleegouders werd gevraagd. Die oproepen waren er waarschijnlijk altijd al, maar nu trokken ze meer en meer mijn aandacht. Ik ben altijd maatschappelijk betrokken geweest en voelde dat ik mijn steentje wilde bijdragen. Alleen: ik was single en achter in de vijftig. Werden deze kinderen niet in jonge gezinnen geplaatst? Het keerpunt kwam toen ik een vrolijk beschilderde bus voorbij zag rijden. ‘Pleegouder worden, iets voor u?’ stond er op. Met een telefoonnummer. Alsof het zo moest zijn en de boodschap voor mij bestemd was. Niet veel later zat ik bij een vrijblijvende informatieavond. Het was een warm bad, ik voelde me meteen welkom. Leeftijd of leefvorm bleek niet uit te maken. Die avond trok me over de streep. Als er een kindje bij mij geplaatst wordt – ik doe aan crisisopvang, want ik kan goed omgaan met onverwachte situaties – laat ik het eerst met rust. Ik heb gemerkt dat kinderen dat het liefst willen. Ik heb een grote bank met een heerlijke deken. ‘Ga maar lekker zitten,’ zeg ik dan terwijl ik de televisie aanzet en wat te drinken voor ze inschenk. De tv is iets wat ze van thuis kennen, dat is bekend. Zelf ga ik dan ook in de huiskamer zitten, maar op een afstand. Zo kunnen de kinderen acclimatiseren. Mijn pleegkinderen noem ik ‘logés’. Dat zorgt voor een gevoel van veiligheid, want dan begrijpen de kinderen dat het maar tijdelijk is. Ze willen namelijk het liefst zo snel mogelijk weer naar huis. Vaak weet ik maar in grote lijnen wat hun achtergrond is. Ik hoef het ook niet in detail te weten, want voor de opvang is het voldoende om naar het kind zelf te kijken en te zien wat hij of zij nodig heeft. Een eerste glimlach, een kindje dat lekker gaat zitten eten: het zijn zulke mooie momenten. Het geeft zo veel voldoening om even een veilige haven te kunnen zijn. Dat je een kindje samen met de honden in het bos ziet spelen en weet: ze kan even onbezorgd kind zijn.”

Om privacyredenen wordt Magdalene alleen met voornaam genoemd. ►

'HET OPVOEDEN VAN EEN PLEEGKIND VRAAGT EEN LANGE ADEM, VEEL HERHALING EN CREATIVITEIT'

INA HOVENKAMP (50) IS ADVISEUR ENTREETEAM LINDENHOUT IN ARNHEM. ZIJ SCREENT ASPIRANT PLEEGoudERS. AAN WELKE CRITERIA MOET JE VOLDOEN ALS PLEEGOUder?

"Mensen zien het vaak als een sollicitatiegesprek als ik bij hen langskom. Ik streef er altijd naar dat het een kennismakingsgesprek wordt waarbij van beide kanten wordt bekeken of pleegzorg iets is wat bij de aspirant-pleegouders past. Het is heel mooi om kinderen van een ander op te vangen, maar het vergt ook veel. Van jou als persoon, maar ook van je relatie en je gezin. Dat is iets waar mensen zich van tevoren goed bewust van moeten zijn. Er zijn zes competenties waar pleegouders aan moeten voldoen. De eerste twee zijn openheid en duidelijkheid in de communicatie – zowel naar de ouders als naar de hulpverlening toe – en samenwerken en delen van het opvoederschap met de ouders. Pas daarna komen twee competenties gericht op het kind en het opvoeden. Dat is niet voor niets. Communiceren en samenwerken is cruciaal. Wat gaat er goed? Wat gaat er minder goed? Waar loop je tegenaan? Die openheid moet je willen geven. Daarnaast vraagt pleegouderschap de bereidheid het opvoederschap, waar mogelijk, met ouders te delen. De band tussen ouders en kind is onverbreekelijk, ook als zij geen contact met elkaar hebben of als ze elkaar afwijzen. Dit vraagt van

pleegouders dat ze hier altijd bewust van zijn en dat zij hiernaar handelen. Belangrijke beslissingen worden in gezamenlijkheid genomen, regelmatig is daar een gezinsvoogd bij betrokken. Een gezinsvoogd werkt bij de Jeugdbescherming en heeft het gezamenlijke gezag met ouders. Als pleegouder ben je een radertje in het geheel. Ik screen met name op de motivatie van aspirant-pleegouders, maar ook op wat ze te bieden hebben. Hebben ze voldoende tijd? Is er een eigen kamer voor het pleegkind? Is de leefsituatie en relatie stabiel? Als er een pleegkind in huis komt, duurt het namelijk even voordat het evenwicht hersteld is. Pleegzorg is heel mooi, het verrijkt je leven. Het pleegkind maakt deel uit van jouw gezin, waarbij je veel voor het kind – en de ouders – kunt betekenen. De kinderen hebben echter allemaal het nodige mee-gemaakt, waardoor pleegzorg opvoeden in het kwadraat is. Het is soms moeilijk het gedrag van het kind te begrijpen. Je ervaring van het opvoeden van je eigen kinderen is niet altijd toereikend. Opvoeden van een pleegkind vraagt een lange adem, veel herhaling en creativiteit. Als het echter lukt om zowel moeder, vader als pleegouders aanwezig te laten zijn bij bijvoorbeeld het halen van het zwemdiploma of de eindmusical van groep 8, is de beloning een stralend kind en stralende ouders. Daar doe je het voor!"

PLEEGZORG IN CIJFERS

- * In 2015 hebben **22.512 JEUGDIGEN** voor korte of langere tijd gebruikgemaakt van pleegzorg.
- * **86%** van de nieuwe pleegzorgplaatsingen in 2015 betreft voltijdpleegzorg, **14%** van de plaatsingen betreft deeltijdpleegzorg, meestal in weekenden en/of vakanties.
- * **33%** van de jeugdigen die in 2015 in een pleeggezin is geplaatst, is twaalf jaar of ouder, **30%** van de geplaatste jeugdigen is vier jaar of jonger, en **37%** van de jeugdigen heeft de basisschoolleeftijd.
- * In 2015 zijn iets meer meisjes dan jongens bij pleegouders geplaatst: **51% MEISJES** tegenover **49% JONGENS**.
- * **47%** van alle pleegkinderen verblijft langer dan twee jaar bij het pleeggezin.

STAPPENPLAN: ZÓ WORD JE PLEEGOUder

VOORWAARDEN: je bent minimaal 21 jaar, je hebt een stabiele leefsituatie en je hebt een verklaring van geen bezwaar van de Raad voor de Kinderbescherming (de pleegzorgorganisatie vraagt dit aan als je je aanmeldt). Dit moet je doen om pleegouder te worden:

- 1 Vraag het informatiepakket aan via pleegzorg.nl.
- 2 Bezoek een informatieavond.
- 3 Volg het introductieprogramma. Dit bestaat uit groepsbijeenkomsten en persoonlijke gesprekken.
- 4 Neem de beslissing.
- 5 Wacht op de match. En daarbij geldt: er wordt geen kind bij het wachende gezin gezocht, maar omgekeerd (pleegzorg zoekt een plek die het beste aansluit bij de wensen en de situatie van het pleegkind, denk bijvoorbeeld aan woonplaats en gezinssamenstelling).

Bron: pleegzorg.nl.

HET VERSCHIL TUSSEN ONDER-TOEZICHTSTELLING EN VOOGDIJ

Als de kinderrechter beslist dat een ouder niet meer (volledig) verantwoordelijk kan zijn voor zijn of haar kind en het kind tijdelijk niet meer thuis kan wonen, spreken we van een justitiële plaatsing. Er zijn twee mogelijkheden:

- 1 **Een ondertoezichtstelling (OTS):** hierbij houdt de ouder het gezag over het kind. Het kind en de ouders krijgen begeleiding van een jeugdbeschermer. Belangrijke beslissingen mogen de ouders niet meer alleen nemen, maar moeten ze eerst

bespreken met hun jeugdbeschermer. De jeugdbeschermer kan in het belang van het kind zelf beslissingen nemen, bijvoorbeeld over het starten van therapie of het veranderen van school. Bij een OTS wordt jaarlijks beslist of de OTS en de uithuisplaatsing worden verlengd.

- 2 **Voogdij:** daarbij geeft de rechter de verantwoordelijkheid voor de opvoeding (het 'wettelijk gezag') aan iemand anders. Dit is meestal een gecertificeerde instelling, die dan een jeugdbeschermer aanwijst. ►

Gerry & Niels

Gerry (43, planner kindergeneeskunde) en Niels (46, vrachtwagenchauffeur) Paternot vangen sinds tien jaar pleegkinderen op. Ze hebben een dochter (15) en een pleegzoon (12) die al zeven jaar bij hen woont en van wie ze voogd zijn.

Gerry: “Onze dochter Iris is heel sociaal. Op school pikt ze de kinderen er zo uit die het thuis minder goed hebben. Ze is zich ervan bewust dat niet iedereen een warm nest heeft om in op te groeien. Pleegzorg heeft haar ontwikkeling enorm verrijkt. Natuurlijk, toen we eraan begonnen dacht ik als eerste aan haar. De eerste informatieavond bezochten we toen Iris drie was. Toen voelde het niet goed. Ik vond Iris nog te jong en zelf was ik er ook niet aan toe. Drie jaar later kwam ik via mijn werk als kinderverpleegkundige in aanraking met een asielzoekersmeisje dat uit huis werd geplaatst. Ik dacht: ze kan wel bij ons. Maar we stonden niet ingeschreven. We zijn toen alsnog met de procedure begonnen. Iris was inmiddels zes en zat goed in haar vel. Ook hadden we vertrouwen in onszelf. Niels en ik zijn een liefdevol en sterk team.

We hadden net de muren gestuukt toen ons eerste pleegkindje kwam. Voordat we het wisten had hij een mooie tekening op de muur gemaakt. Rustig pakte ik een vel papier en een paar viltstiften. ‘Wij tekenen hier op papier,’ zei ik met een glimlach. Ik zie Iris nóg kijken. ‘Dat had ik eens moeten doen!’ riep ze verontwaardigd.

Natuurlijk, soms is het écht heftig. Ik voel Iris haarfijn aan, terwijl je bij pleegkinderen echt een plan van aanpak moet hebben. Daarbij wil je je eigen kind beschermen. Tegen de ellende die een pleegbroertje of zusje soms heeft meegemaakt, maar ook tegen het verdriet als een pleegkind weer weggaat. Zo hebben we anderhalf jaar een meisje in huis gehad dat dikke vriendinnen werd met Iris. We hadden allemaal veel verdriet toen ze weer weg moest. Maar ik merk: als je zelf eerlijk bent en goed begeleidt, kunnen kinderen veel hebben.

Iris en haar pleegbroer – die inmiddels alweer zeven jaar bij ons woont – zijn twee handen op één buik. Ze nemen het voor elkaar op en maken soms ook ruzie. Zoals een echte broer en zus. Onze pleegzoon blijft totdat hij volwassen is en met veel van onze andere pleegkinderen hebben we nog altijd contact. Het is zo mooi om deel te hebben uitgemaakt van hun leven. Mijn man grapt weleens: ‘Wij krijgen later een heleboel kleinkinderen.’”

‘Met veel pleegkinderen hebben we nog altijd contact’

IN WELKE VORM?

WONEN BIJ BEKENDEN

In Nederland neemt de ‘netwerkpleegzorg’ sterk toe, dat wil zeggen: de plaatsing van pleegkinderen bij familie of bekenden (onderwijzer, burens, ouders van vriendje). Meer dan 40% van de pleegkinderen in Nederland woont bij bekenden. Ook een netwerkpleeggezin volgt een voorbereidingstraject.

Er zijn verschillende vormen van pleegzorg. Als pleegouder kun je aangeven welke vorm het beste bij jou past:

- * **Netwerkpleegzorg (familie of vrienden).**
- * **Weekend- en vakantiepleegzorg.**
- * **Crisispleegzorg (een kind dat acuut uit huis geplaatst moet worden, kan in een crisispleeggezin worden opgevangen voor enkele dagen tot enkele weken).**
- * **Kortdurende pleegzorg (als er meer tijd nodig is om te onderzoeken wat de beste vervolgo oplossing is voor een kind, kan gekozen worden voor pleegzorg voor kortere tijd. Dat kan variëren van een half jaar tot een jaar).**
- * **Langdurige pleegzorg (een pleegkind wordt voor langere tijd door pleegouders opgevoed, meestal tot volwassenheid).**

RECHTEN EN Plichten

Als pleegouder heb je recht op:

- * Pleegvergoeding.
- * Begeleiding van de pleegzorginstelling (elk pleeggezin wordt begeleid door een maatschappelijk werker van de pleegzorgzorgorganisatie, de ‘pleegzorgbegeleider’. Deze is aanspreekpunt voor opvoedingsvragen en allerlei praktische zaken).
- * Zorgverlof (werknemers die een adoptiekind of een pleegkind in huis nemen, hebben recht op verlof en een uitkering tijdens het verlof. Zo kunnen ouders en kind aan elkaar wennen. Het verlof duurt maximaal 4 weken).
- * Blokkaderecht (de voogd of ouder mag uw pleegkind niet zonder uw toestemming weghalen).

Naast de eerder genoemde criteria waar je als pleegouder aan moet voldoen, heb je de volgende plichten:

- * Afgeven van een medische verklaring indien gewenst.
- * Deelname voorbereidingsprogramma.
- * Pleegcontract.
- * Respect voor de ouders.
- * Geheimhoudingsplicht.
- * Leerplicht (pleegkinderen moeten naar school). ■

tekst: nathalie de graaf. bronnen: pleegzorg.nl en spirit.nl. fotografie: iris planting, istock. illustratie: claudi kessels. styling & visagie: nicollette brøndsted. m.m.v.: magda: rokje, panty, schoenen (primark), top (costes), vest (hema). niels: broek (dockers), schoenen (van bommel), overhemd (gran sasso), trui (gant). gerry: panty, schoenen, rok (primark), lange blouse (zara), t-shirt (hema).